

Asia: VN/6935/2020

Valtioneuvoston periaatepäätös kansallisesta aineettomien oikeuksien strategiasta (IPR-strategia)

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Keksintösäätiö kiittää mahdollisuudesta lausua näkemyksensä ehdotukseen Suomen aineettomien oikeuksien strategiaksi. Keksintösäätiö on lausuntoa tuottaessaan ollut yhteydessä Keksijäin Keskusliitto ry:n, QUIN-Suomi ry:n sekä Suomalaisten Keksijöiden Tukiyhdistys ry:n kanssa.

Seuraavassa esitetään strategiaan kohdistuvia havaintoja ja muutosehdotuksia, joilla strategian vaikuttavuutta ja selkeyttä voidaan lisätä.

TAVOITTEET

Tavoitetila 2030 määrittää viisi keskeistä tavoitetta, joita edistetään 15 toimenpiteen avulla. Esitetyt tavoitteet ovat hyvin yleisluontoisia pyrkimyksiä ilman, että niihin liittyy mitään määrällistä tai laadullista arvoa tai mittaria. Strategiasta puuttuu siis menetelmä, joka vuonna 2030 mahdollistaa sen toteamisen, päästiinkö asetettuihin tavoitteisiin. Mittarien puuttuminen haittaa strategian toimeenpanoa ja heikentää huomattavasti määritettyjen toimenpiteiden tuloksellisuutta.

Ehdotus: Strategian hyväksymisen yhteydessä tehdään päätös Kansallisen IP Strategian toimeenpano-ohjelman laatimisesta, jossa määritetään konkreettiset määrälliset ja laadulliset tavoitteet, sekä mittarit näiden toteutumisen seuraamiseksi.

Kuvailtaessa tavoitetilaa Suomen toimivassa ja kilpailukykyisessä IPR-järjestelmässä mainitaan, että IPR-lainsäädännön tulisi olla joustavaa. Mainittu tavoite on ehkä hyvää tarkoittava, mutta sen merkitys ei aukene lukijalle, joka miettii millä tavoin patenttilain tai tavaramerkkilain tulisi olla "joustava". Olemme joka tapauksessa osa kansainvälistä IPR sopimusverkostoa, jonka olennainen tarkoitus on nimenomaan yhtenäistää IPR-lainsäädäntöä eri maissa ja vähentää näiden mahdollisuuksia joustavuuteen. Tavoitteena mainitaan myös, että IPR-järjestelmän tulisi olla käyttäjälähtöinen, jolla tarkoitetaan IP-oikeuksien käyttäjän roolin tunnistamista. IP-oikeuksien "käyttäjä" tulisi strategiassa korvata vähemmän epämääräisellä termillä.

TOIMENPITEET

Toimenpide 1

PK-yrityksille suunnattavan IP-neuvonnan ja tiedonsaannin palvelut ovat tärkeä toimenpidealue. Tämän palvelun kohderyhmän rajaaminen yrityksiin on kuitenkin tarpeetonta. Luovan pääoman osaamista tulee tarjota pk-yritysten lisäksi myös kaikille innovaattoreille työtilanteesta riippumatta. Jokaisen tulee päästä IP-neuvonnan piiriin pystyäkseen realistisesti arvioimaan omaa ideaansa ja päättääkseen luovan työnsä tulosten hyödyntämiseen yrittäjyyden avulla tai muuta reittiä myöten. Valittu termi "IP-neuvonta" on oikea, sillä usein tarvittavat neuvot ja tiedontarpeet eivät liity pelkästään IPR-oikeuksiin, vaan laajemmin luovan pääoman tunnistamiseen, arviointiin, kehittämissolun suunnitteluun ja hyödyntämisen valmisteluun.

IP-neuvonnan toteuttaminen tulee tehdä asiantuntevasti. Sparraavan kummin palveluiden tuottaminen on rahoitettava niin, että myös ilman omaa yritystä toimiva innovaattori pääsee sen piiriin. Rahoitus voidaan toteuttaa Keksintösäätiön syksyllä 2021 tekemän aloitteen mukaisesti "Osaamisintensiivisten Innovaatioideoiden Kehittämisyhteistyönä (OIKA)".

Keksintösäätiö on kehittämässä uutta Ideajalostamo-nimistä palvelua, joka pyritään toteuttamaan koko maan kattavana yhdessä kunnallisten kehittämissyhtiöiden ja muiden alueellisten innovaatiopalveluita tuottavien tahojen kanssa. Ideajalostamo tarjoaa palvelumuotoilun avulla kehitetyt puitteet IP-neuvonnan ja tiedonsaannin toteuttamiselle. Se yhdistää julkisen sektorin neuvonta/sparrauspalvelun ja rahoitustietämyksen sekä yksityisen sektorin patenttiasiamiesten ja liiketoimintakonsulttien palvelutarjonnan helposti löydettäväksi ja lähestyttäväksi palveluksi.

IP ja IPR -osaamisen lisääminen laajasti koko yhteiskunnassa tulisi myös olla Suomen strateginen tavoite (ks. tavoitetilaa koskeva kohta 5.1). Luovan pääoman ja IPR-oikeuksien koulutusta tulisi laajentaa ja tarjota kaikilla koulutusasteilla. Teknisten, kaupallisten, taiteellisten, ym. alojen IP koulutussisällöt tulee rakentaa näiden alojen tarpeista lähtien.

Ehdotus: Toimenpide 1)

- Muutetaan otsikko muotoon ”Lisätään pk-yrityksille ja innovaattoreille suunnattua...”
- Lisätään toimenpiteen eri kohtiin tekstissä pk-yritysten yhteyteen ”innovaattorit”
- Lisätään alemman kappaleen toiseksi viimeiseksi lauseeksi: ”Selvitetään IP-neuvonnan tuottamiseen soveltuvan Keksintösäätiön ehdottaman rahoituspalvelun toteuttamista”
- Lisätään kappaleeseen uusi lause: ”Lisätään luovan, aineettoman pääoman koulutusta kaikilla koulutusasteilla”
- Lisätään vastuutoimijoiden (TEM ja OKM) alle: ”Muut toimijat: Keksintösäätiö yhdessä muiden keksijäjärjestöjen kanssa.”

Toimenpide 7

TKI-tiekartassa määritetty uusi kumppanuusmalli perustuu Public-Private-Partnership (PPP) yhteistyölle. Myös IPR strategiaehdotuksessa todetaan, että TEM ja OKM arvioivat kansallisen verkostomaisen toimintamallin tarvetta yhteistyössä tutkimusorganisaatioiden, rahoittajien ja elinkeinoelämän kanssa. Arviointityöhön olisi perusteltua ottaa mukaan myös kolmannen sektorin (NGO) sellaiset toimijat, jolta löytyy laajaa ja pitkäjänteistä näkemystä ja osaamista innovaatiojärjestelmän toiminnasta ja haasteista. Keksintösäätiö on 50 vuoden ajan palvellut suomalaista yhteiskuntaa, keksijöitä ja innovaattoreita tuottaen lukuisia menestystarinoita ja kasvuyrityksiä maahamme. Kansallisen verkostomaisen toimintamallin määrittämisessä Keksintösäätiö on PPP periaatteen mukaisesti olennainen kumppani tämän toimenpiteen toteuttamiseen.

Ehdotus: Toimenpide 7), vastuuministeriöt (TEM ja OKM) alle lisätään: ”Muut tahot: Keksintösäätiö”

Toimenpide 11

IPR-oikeuksien puolustamisen korkeisiin kustannuksiin on tärkeää saada helpotusta. Etenkin pk-yrityksen ja yksityisten keksijöiden kannalta IPR-oikeuksien kustannukset ovat suuri ongelma, joka vähentää IPR-oikeuksien käyttöä. TKI-tiekartassa esitetty mikro- ja pk-yrityksille tuotettava matalan kynnyksen rahoitus, jonka käyttöä laajennettaisiin IPR-oikeuksia omistaviin henkilöihin, tuottaisi ratkaisun tähän ongelmaan. Matalan kynnyksen rahoitus auttaisi keksijöitä, innovaattoreita ja pk-yrityksiä IPR-oikeuksien hankkimiseen, ylläpitoon ja puolustamiseen.

Ehdotus Toimenpide 11), lisätään lause: ”Tarkastellaan TKI-tiekartan mukaisen matalan kynnyksen rahoituspalvelun tuottamista keksijöille, sekä mikro- ja pk-yrityksille IPR-oikeuksien hankkimiseen, ylläpitoon ja puolustamiseen.”

Keksintösäätiö sr.

Juhani Talvela

Puheenjohtaja

Talvela Juhani

Keksintösäätiö sr. - KEKSINTÖSÄÄTIÖ yhteistyössä kolmen keksijäjärjestön kanssa